

Ve vážné situaci nemám jako psychiatr náskok

? Vážený pane profesore, dočetla jsem se, že jste před několika měsíci onemocněl vážnou neurologickou chorobou a celkem otevřeně o tom hovoříte. Můžete popsat, jak se s tak těžkou situací, kdy není šance na vyléčení, člověk může vyrovnat? Vy to totiž evidentně dokázete, vyšla Vám nedávno kniha, stále publikujete v *Reflexu*. Máte snad jako psychiatr před námi, laiky, nějaký „náskok“?

Děkuji, JANA JEKOVSKÁ

! K pochopení toho, na co se ptáte, je třeba začít trochu od lesa. Možná jste si všimla, že když o sobě přemýšlíte, zdá se vám, jako by uvnitř vašeho já bylo ještě jedno já, jakýsi homunkulus, který to vaše já pozoruje. Takže když na něco myslíte, zároveň v sobě máte ještě jednoho dalšího človíčka, který pozoruje, na co myslíte.

Moje choroba se jmenuje multisystémová atrofie, typ P, což je onemocnění, které postihuje mozeček (takže vypadáte stále jako ožralá, mluvíte jako ožralá a vrávoráte jako ožralá), nigrostriatální dráhu (takže vypadáte jako parkinsonik, proto to P) a vegetativní funkce (urogenitální a zažívací trakt). K tomu přibývají další obtíže, jako jsou bolesti ve svalech, v kolenou a ve šlachách, úbytky svalové hmoty a otoky nohou. Průměrná doba dožití je šest až sedm let, ale někdy to jde pochopitelně rychleji. Kdyby mi někdo před rokem řekl, že nebudu moci řídit auto, že nebudu chodit, že nebudu moci psát, že nebudu moci polykat, že nebudu skoro moci mluvit, hodil bych flintu do žita.

Jenže se děly podivné věci. Nejprve jsem vyzoroval, že se mi zmenšuje písmo, a když se podepisuji, někdy se podpis zadrhne. Jinak bylo vše v pořádku. Pak jsem začal pozorovat, že když na to nemyslím, tak se mi méně hýbe pravá ruka při chůzi a zůstává někdy ohnutá a ztuhlá. Ale když jsem na to pomyslel, rozhýbala se, čili všechno bylo stále v pořádku. Tou dobou jsem už začal mít podezření, že to je parkinsonismus. Skoro jsem nad tím mávl rukou, protože jsem jednak znal hodně pacientů s podobnými příznaky, jednak jsem věděl, že na to existují i docela dobře fungující léky a venkoncem i hluboká mozková stimulace.

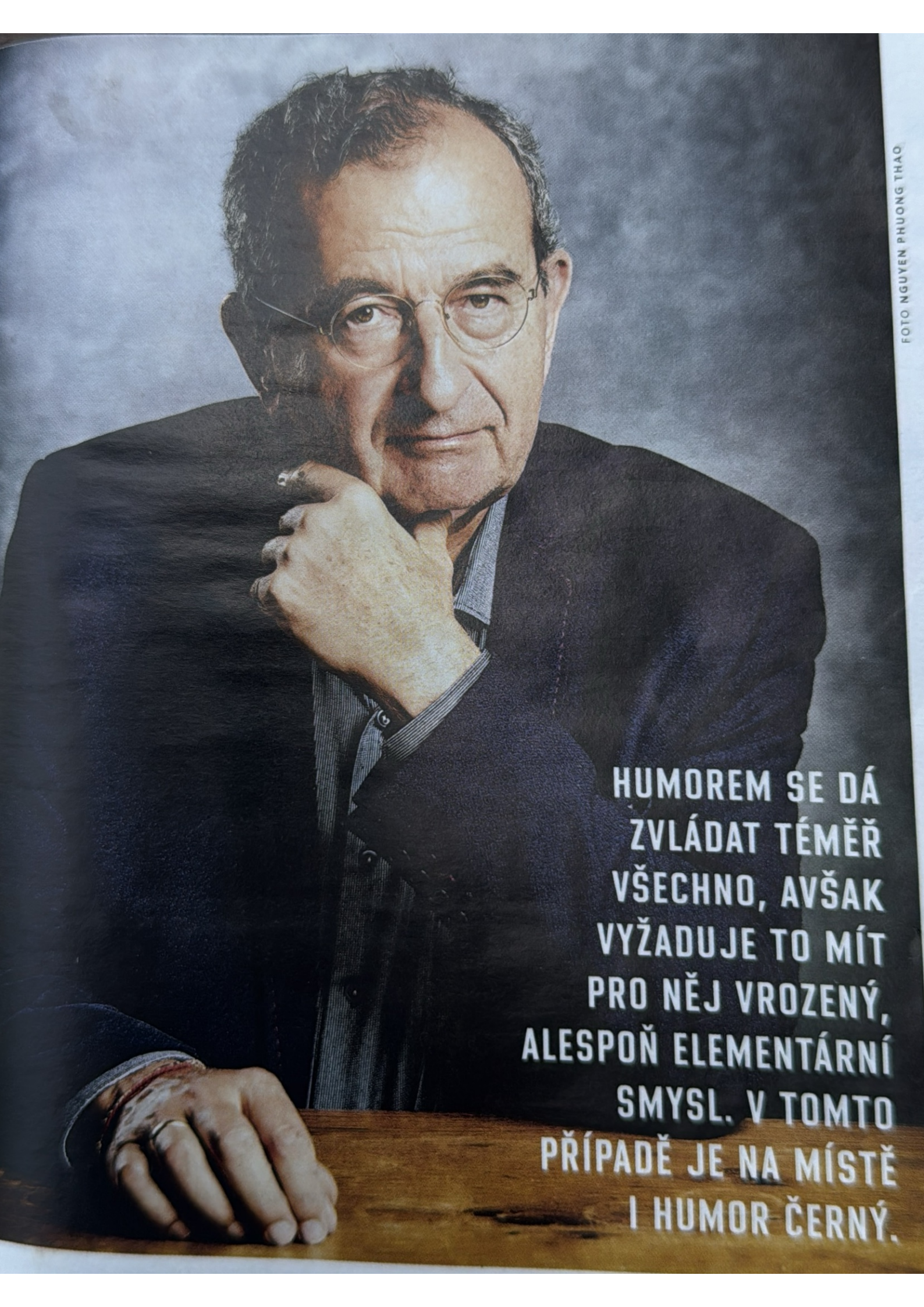
Pak přišlo něco, co jsem s tím zprvu nespojoval. Z ničeho nic mi bez jakéhokoliv úrazu praskla Achillova šlacha na pravé noze. To bylo velmi nepříjemné a bolestivé. Kolega Barto-

níček, ortoped, mi sdělil, že do takového bláta nechce chirurgicky jít, protože na magnetické rezonanci bylo vidět přetržení, jako když vytrhnete kabel ze zdi a on se na konci roztřepí. Tak jsem se na to pomalu zadaptoval, život šel dál. Ale vloni na podzim se začalo všechno zhoršovat, až jsem kolem Vánoc skončil zcela imobilní na invalidním vozíku, dokonce mě museli jeřábem nakládat do postele. A tu přišlo něco pozoruhodného. Nejenže jsem nehodil flintu do žita, ale ten človíček ve mně, ten homunkulus, pozoroval celý vývoj s pozoruhodným klidem.

Tím nechci říci, že bych měl jako psychiatr nějaký náskok před ostatními, to rozhodně ne. Spíš se domnívám, že ti, které postihne něco takového, se dělí do dvou skupin. Jedni reagují technikami odvozenými od úniku, tj. nechtít vědět, popřít, vytěsnit, případně propadají zoufalství. A ti druzí, kteří to zvládají pomocí technik odvozených od agrese, tj. přelézt, přeskočit, nepodlézt. Když se to podaří, na takovou situaci se zadaptují, když se to nepodaří, tak jí podléhají. Rozhodně to není v psychiatrické průpravě, protože doma není nikdo prorokem a psychiatra nemůžete dělat ani ve vlastní rodině, natožpak sami sobě.

Zajímavé je, že ta kniha, která se jmenuje *Tak o co jde aneb Jak číst svůj život*, byla napsána, ješ-

KOLEM VÁNOC JSEM SKONČIL NA INVALIDNÍM VOZÍKU, DOKONCE MĚ MUSELI JEŘÁBEM NAKLÁDAT DO POSTELE. A TU PŘIŠLO NĚCO POZORUHODNÉHO. NEJENŽE JSEM NEHODIL FLINTU DO ŽITA, ALE TEN ČLOVÍČEK VE MNĚ, TEN HOMUNKULUS, POZOROVAL CELÝ VÝVOJ S POZORUHODNÝM KLIDEM.

HUMOREM SE DÁ
ZVLÁDAT TÉMĚŘ
VŠECHNO, AVŠAK
VYŽADUJE TO MÍT
PRO NĚJ VROZENÝ,
ALESPŮŇ ELEMENTÁRNÍ
SMYSL. V TOMTO
PŘÍPADĚ JE NA MÍSTĚ
I HUMOR ČERNÝ.

tě než se to celé rozjelo, a vlastně bych na ní nic neměnil ani po této zkušenosti. Jejím hlavním krédem je, že nejde ani tak o to, co se vám ve skutečnosti děje, jako spíš o to, jak to čtete. A adaptace na vážnou situaci je právě to, jak ji čtete. Horší je, že i když vás nechává v klidu, uvědomujete si nepříjemné komplikace, které jistě brzy přijdou. Patří mezi ně fakt, že se utopíte ve sklenici vody, udávejte se soustem pomeranče nebo spadnete a rozrazíte si hlavu. To by celé ještě šlo, ale horší je, že také můžete skončit, a s největší pravděpodobností také skončíte, na hadičkách s různými vývody a v naprosté bezmocnosti. To je perspektiva, která mne vůbec netěší, i když překvapivě ji stále nevnímám příliš emotivně.

Jenže nejde jenom o mě. Větší starost mi dělá, jak to bude přijímat nejbližší okolí. Už teď zatěžuji svou rodinu, zejména manželku, 24 hodin denně různými úkony a službami, které není prostor tady vyjmenovávat. To ve mně vyvolává částečně pocity viny a částečně vědomí brzké naprosté bezmoci. Také mi dělá starost, že moje nejbližší okolí, tedy rodina a přátelé, si to buď neuvědomují, nebo mi to nedávají najevo. Ten druhý případ by byl lepší. Ale v tom prvním pří-

padě budou velice zaskočení tím, že veškerá léčba a rehabilitace, do níž vkládají díky přechodným zlepšením tolik nadějí a stále mne nutí něco dělat, se nakonec stejně ukáží jako neúčinné, čemuž stále nechtějí věřit a pořád doufají, že to dobře dopadne. My dva ovšem teď víme, že to dobře nedopadne a že je třeba na to naše nejbližší okolí připravit.

Chcete-li nějakou radu na závěr, pak vezte, že největší vzpruhou vám je kroužek nejbližších přátel, blízkých osob a humor. Humorem se dá zvládat téměř všechno, avšak vyžaduje to mít pro něj vrozený, alespoň elementární smysl. V tomto případě je na místě i humor černý. Představuji si, jak se na pohřbu klučina zeptá faráře, jaké je heslo na wi-fi. Kněz ho napomene: „Prosím, respektuj mrtvé!“ Kluk na to: „Všechno malým?“

Takže zeptáte-li se mne, jak se nyní cítím, odpovím, že jako v té anekdotě, kde doktor říká pacientovi: „Čas života, který vám zbývá, je deset“ - „Deset čeho? Deset hodin? Deset let? Deset měsíců?“ Doktor: „Deset, devět, osm, sedm, šest, pět...“

Na tváři lehký smích...

